

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Національного університету
"Львівська політехніка"

д.т.н., проф.

Іван ДЕМИДОВ

" 14 " листопада 2023 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації «Теорія і практика використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти» доцента кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», кандидата педагогічних наук, доцента Носкової Маргарити Вячеславівни, представленій на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 *Теорія і методика професійної освіти*

Призначені рішенням Вченої ради Національного університету «Львівська політехніка» (протокол № 5 від 31.10.2023 р.) рецензенти, а саме:

- завідувачка кафедри педагогіки та інноваційної освіти, д.пед.н., професор Тетяна ГОРОХІВСЬКА;
- професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти, д.пед.н., доцент Олександр ІЄВЛЄВ;
- професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти, д.пед.н., професор Ірина САВКА.

1. Актуальність теми дисертації.

Українська система освіти зараз перебуває у процесі активного реформування, яке покликане призвести вітчизняну освіту до світових та європейських стандартів, зробити випускника закладу загальної середньої освіти конкурентоспроможним на ринку праці та здатним до продовження навчання на наступних рівнях освіти. Законом України «Про освіту» визначено обов'язковість безперервного професійного розвитку для педагогів. Цей процес повинен бути спланованим й спрямованим на різнобічний розвиток професійної майстерності, фахових та ключових компетентностей вчителя закладу загальної середньої освіти, відповідати сучасним тенденціям розвитку освіти, потребам учнів, вчителя який готує до життя у новому інформаційно насиченому та технологізованому суспільстві.

Вимоги до фахової і професійної компетентності вчителя визначено у Законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про професійний розвиток працівників» (2019 р.), «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.), Постановах Кабінету Міністрів України, якими затверджено «Положення про атестацію педагогічних працівників» (2022 р.), «Положення про сертифікацію педагогічних працівників» (2018 р.), «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників», наказів МОН України про затвердження «Положення про дистанційне навчання» (2013 р.) та змін до нього (2015 р.), «Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівці за акредитованими напрямками та спеціалізаціями» (2013 р.) та наказів Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, що затвердило Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів ЗЗСО», «Вчитель ЗЗСО»,

«Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста» (2020 р.) та «Керівник (директор) ЗЗСО» (2021 р.).

Одним з ключових напрямів реформування освітньої галузі визначено цифровізацію освітнього процесу та всіх його складників. Законодавчою базою запровадження інформатизації та цифровізації освіти України стали Закони України «Про Національну програму інформатизації» (1998), «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» (2007); задекларовано у Програмі економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» (2010), у Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні (2000), Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки (2018), Концепції розвитку освіти дорослих (2009), Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації (2021), Концепції розвитку цифрових компетентностей (2021), у низці нормативно-правових актів, які визначають механізми запровадження цифрових ресурсів та технологій у освітній процес закладів освіти України. Це відповідає сучасним глобальним викликам та потребам світової економіки.

Сучасний світ складно уявити без цифрових технологій, інтернет сервісів та цифрових ресурсів. Все навколо переходить у цифровий вимір, суспільство стає цифровим та диктує нові вимоги до фахівця будь-якої галузі економіки. Особливо актуальним це стає для педагогів, адже саме вони закладають основи знань і компетентностей учнів, які у подальшому повинні стати фундаментом для їхнього професійного становлення та зростання. Отже, вчитель школи повинен постійно розвивати свої професійні навички та цифрові компетентності, щоб у подальшому формувати їх у своїх учнів. Навчання впродовж життя стало нормою, що диктує умови такого навчання. У першу чергу, воно повинно бути *доступним*, з точки зору технічної можливості долучитись до навчання незалежно від місця перебування, часу доби; з точки зору змістового наповнення, воно повинно бути *зрозумілим*, таким, що співвідноситься з досвідом та потребами вчителя. По-друге, воно повинно бути *актуальним і відповідати сучасному розвитку науки та технологій*, повинно забезпечувати педагогу можливість фахового розвитку. По-третє, воно повинно бути *економічно вигідним і доступним* широкому колу слухачів, тобто забезпечувати право кожного на рівний доступ до якісної освіти. Усі ці вимоги задовольняє дистанційне навчання як форма організації професійного розвитку і як педагогічна технологія.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри

Тема дисертації відповідає науковому напрямку кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» «Теоретико-методичні засади професійного розвитку особистості». Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи «Теоретико-методичні засади особистісного і професійного розвитку сучасного фахівця в умовах інтеграції у міжнародний освітній простір». Номер державної реєстрації: 0121U113179.

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Усі наукові результати, викладені в дисертаційній роботі, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у роботі використано лише ті ідеї, положення і розрахунки, які є результатом особистої роботи здобувача і становлять його індивідуальний внесок.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій

Наукові положення та висновки є достовірними й обґрунтованими, оскільки вони підтверджуються теоретичним розробленням базових положень дослідження, обґрунтуванням авторської концепції системи використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загально середньої освіти, результатами апробації матеріалів дисертаційної

роботи на 16 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також впроваджені у роботу 5-ти закладів вищої освіти (багатогалузевого національного університету та 4 регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти, Департаменту освіти і науки Львівської області та у закладах 2-х територіальних громад (Мостиської територіальної громади Львівської області та Семенівської територіальної громади Житомирської області).

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що
вперше:

- обґрунтовано концепцію використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів ЗЗСО у єдності трьох концептів (методологічного, теоретичного, практичного). Визначено та обґрунтовано теоретико-методологічні засади використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів ЗЗСО;
- розроблено й експериментально перевірено ефективність моделі системи використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів ЗЗСО, що включає у себе взаємопов'язані блоки (мотиваційно-цільовий, методологічний, технічний, змістовий, організаційно-діяльнісний та результативно-аналітичний), обґрунтовано етапи забезпечення безперервності процесу у розробленій та апробованій моделі системи, який включає у себе послідовні цикли, кожен з яких містить етапи (аналітичний, активного навчання, впровадження, апробації та результативний), які передбачають низку послідовних дій та процесів, що пов'язані з попереднім етапом (циклом) професійного розвитку вчителів;
- теоретично обґрунтовано зміст і структуру готовності вчителів ЗЗСО до використання дистанційного навчання у професійному розвитку та професійній діяльності, розкрито сутність та охарактеризовано її компоненти (професійно-технологічна та особистісно-розвивальна);
- визначено і розроблено діагностичний інструментарій для педагогічного експерименту, а також обґрунтовано критерії (мотиваційний, когнітивно-процесуальний та конструктивно-технологічний), показники та рівні (низький, достатній, середній, високий) готовності вчителів ЗЗСО до використання дистанційного навчання у професійному розвитку та професійній діяльності, що корелюють із її компонентами;
- на основі розробленої концепції змодельовано систему використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів ЗЗСО;
- виокремлено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови реалізації системи використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів ЗЗСО (дотримання законодавчо-нормативних актів, що регламентують процес професійного розвитку вчителів ЗЗСО та використання дистанційного навчання у закладі освіти; формування та розвиток внутрішньої і зовнішньої мотивації вчителя, що забезпечує стійку потребу у розвитку професійних компетентностей у сфері дистанційного навчання; сприяння формуванню у закладі освіти дієвої команди активних педагогів, які зацікавлені у розгортанні та розвитку єдиного електронного освітнього середовища, що забезпечує реалізацію набутих навичок та компетентностей використання дистанційного навчання у професійній діяльності та професійному розвитку; набуття та розвиток у вчителів ЗЗСО технічних навичок роботи з базовим програмним забезпеченням та облаштуванням робочого місця вчителя технічними засобами; набуття і розвиток у вчителів ЗЗСО теоретичних знань та практичних навичок щодо особливостей дистанційного навчання, е-методики та е-дидактики, їх використання у викладанні шкільних предметів), що уможливають реалізацію цілеспрямованого системного процесу формування і розвитку готовності вчителів ЗЗСО до використання дистанційного навчання у професійному розвитку та у подальшій професійній діяльності;
- експериментально доведено: 1) ефективність системи використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів ЗЗСО; 2) безпосередню залежність сформованості та розвитку готовності вчителів ЗЗСО до використання дистанційного навчання у професійному розвитку та подальшій професійній діяльності від ефективності використання єдиного електронного освітнього середовища ЗЗСО, у якому працює вчитель. 3) необхідність включення

у програми навчальних курсів з формування у вчителів навичок роботи з цифровими інструментами і дистанційними платформами, окрім модулів, присвячених знайомству з інтерфейсом й особливостями роботи у середовищі, також модулів, присвячених методичним особливостям використання електронних інструментів та дистанційних платформ в освітньому процесі, розвивати у вчителів знання, навички е-дидактики, уміння використовувати особливості та переваги дистанційних технологій для підвищення якості освітнього процесу;

- проаналізовано розвиток наукових досліджень з питань впровадження та розвитку дистанційного навчання у педагогічній науці України й у професійному розвитку педагогів за останні 25 років, здійснено їх періодизацію. Охарактеризовано сучасний стан проблеми та здійснено аналіз пропозицій провайдерів щодо дистанційних програм професійного розвитку для вчителів України.

Уточнено:

сутність понять «професійний розвиток вчителя», «дистанційне навчання», «готовність педагога до використання дистанційного навчання».

Удосконалено:

змістове наповнення, інституційні форми і моделі, індивідуальні форми і методи дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів ЗЗСО, зокрема у процесі підвищення кваліфікації на дистанційних курсах, семінарах без відриву від основної діяльності.

Подальшого розвитку набули:

положення про особливості професійного розвитку вчителів ЗЗСО в умовах цифрового суспільства, професійної діяльності вчителів ЗЗСО під час використання дистанційного навчання у освітньому процесі як педагогічної технології та форми організації навчання; уявлення про можливості використання закордонного досвіду використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів, а також можливості реалізації методологічних підходів та специфічних принципів у професійному розвитку вчителів ЗЗСО з використанням дистанційного навчання.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

1. Публікації, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1.1. Монографії

1. Bukliv R., Noskova M., Shalovylo Y., Chaikivskiy T. The organization of the educational process in institutions of general secondary education in the conditions of martial law based on the example of practice of Lviv region teachers. *Innovative and modern foundations of pedagogy* : collective monograph. Boston : Primedia eLaunch, 2022. С. 17–30.
2. Носкова М. В. Дистанційне навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2023. 348 с.

1.2. Статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України

3. Носкова М. В. Аналіз стану українського сегменту Інтернету та забезпечення шкіл України комп'ютерною технікою та інтернет-зв'язком. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2017. № 3(139). С. 18–24.
4. Носкова М. В. Роль програми «Стрибок тигра» у професійному розвитку педагогів Естонії. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогіка*. 2018. № 1(20). С. 207–211.
5. Носкова М. В., Шуплат А. І. Впровадження елементів змішаного навчання у процесі навчання англійської мови у закладі загальної середньої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2018. № 61, Т. 1. С. 90–94.
6. Mukan N., Noskova M., Zinchuk I. Teachers' digital competence development: Estonian state policy in the field. *Comparative professional pedagogy*. 2019. Vol. 1, Т. 9. Р. 26–32.

7. Носкова М. В. Проблеми впровадження дистанційного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 28, Т. 3. С. 129–134.
 8. Шуплат А. І., Носкова М. В. Оцінювання ефективності впровадження змішаного навчання в умовах сучасного освітнього процесу. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*. 2020. № 2(131). С. 38–44.
 9. Носкова М. В. Дистанційне навчання як ефективна форма організації професійного розвитку педагога. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 70, Т. 3. С. 48–53.
 10. Носкова М. В. Використання дистанційної форми навчання для організації навчального процесу в закладах загальної середньої освіти України. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 2(106). С. 140–150.
 11. Носкова М. В. Стан готовності вчителів до дистанційного навчання в умовах карантину. *Освітні обрії*. 2021. № 2, Т. 51. С. 100–104.
 12. Носкова М. В. До питання трактування терміну «дистанційне навчання» у вітчизняній науці. *Академічні візії*. 2023. № 15. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/620> (дата звернення: 03.02.2023).
 13. Носкова М. В. Експериментальна перевірка ефективності системи використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти. *Академічні візії*. 2023. № 18. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/642/576> (дата звернення: 07.05.2023).
 14. Носкова М. В. Досвід організації віддаленого навчання для учнів закладів загальної середньої освіти в умовах війни. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Державне управління». Серія «Право». Серія «Економіка». Серія «Психологія». Серія «Педагогіка»*. 2023. № 7(21). С. 406–416.
 15. Носкова М. В. Інструментарій для визначення готовності закладу освіти до цифрової трансформації. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 8(22). С. 206–217.
 16. Носкова М. В. Соціально-філософські передумови використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти. *Академічні візії*. 2023. № 23. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1010/902> (дата звернення: 25.09.2023)
 17. Носкова М. В. Вимоги до рівня цифрової компетентності громадян та вчителів країн Європейського Союзу. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»*. 2023. № 12(26). С. 606–616.
- 1.3. Статті у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних *Web of Science Core Collection* та *Scopus*
18. Prykhodkina N., Noskova M., Zuieva A., Tymoshko H., Sholokh O., Lebid Y. Priorities and problems in the development of modern information technologies in education. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2021. Vol. 21, No. 6. P. 231–236.
 19. Tsiuniak O., Myhovich I., Khomych L., Noskova M., Kopchuk-Kashetska M. Using distance learning in the process of professional training in the context of the COVID-19 pandemic. *Postmodern Openings*. 2021. Vol. 12, Iss. 4. P. 389–400.
 20. Koval M., Noskova M., Fuchyla O., Dubinka M., Predyk A. The use of digital open systems in the preparation of students. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22, No. 3. P. 535–540.
 21. Aliksieienko T., Kryshchanovych S., Noskova M., Burdun V., Semenenko A. The use of modern digital technologies for the development of the educational environment in the system for ensuring the sustainable development of the region. *International Journal of Sustainable Development and Planning*. 2022. Vol. 17, No 8. P. 2427–2434.

1.4. Статті у закордонних наукових періодичних виданнях

22. Noskova M. Access to the Internet as a indicator in informatization education in Estonia. *World science*. 2018. Vol. 5, No. 3(31). P. 8–11.
23. Noskova M., Semianyk O., Miziuk V., Babakina O., Lytvyn V. Formation of digital competence of teachers in the conditions of distance learning. *Laplace et Revista*. 2021. Vol. 7, n. Extra-C. P. 548–558.

2. Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

24. Носкова М. В. Змішане навчання як педагогічна технологія формування у студентів навичок ХХІ століття. *Проблеми підготовки педагогів для професійної освіти : теорія і практика* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 200-річчю Національного університету «Львівська політехніка» (м. Львів, 25 листопада 2016 р.). Львів : ПП «Ощипок М. М.», 2016. С. 185–187.
25. Носкова М. В. Сутність процесу інформатизації ЗНЗ як складової інноваційного розвитку загальної середньої освіти України. *Управління в освіті* : збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 26–27 квітня 2017 р.). Львів : В-во «Ліана-М», 2017. С. 142–145.
26. Носкова М. В. До питання формування та розвитку ІКТ-компетентності педагога: досвід Естонії. *Формування професійно мобільного фахівця : європейський вимір* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 16–17 листопада 2017 р.). Львів : В-во «Ліана-М», 2017. С. 180–183.
27. Носкова М. В. Розвиток інформаційної компетентності педагога в умовах реформування освітньої системи України. *Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі* : матеріали 9-ої Науково-практичної конференції (м. Львів, 21–23 листопада 2017 р.). Львів : В-во «Ліана-М», 2017. С. 132–136.
28. Носкова М. В. Використання інформаційних технологій у професійному розвитку педагога. *Гуманітарний корпус* : за матеріалами XII Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми гуманітарних наук у дослідженнях молодих науковців» (м. Вінниця, 18 травня 2018 р.). Вінниця : ТОВ Нілан-ЛТД, 2018. Вип. 17. С. 120–122.
29. Носкова М. В. Формування потреби у підготовці викладачів дистанційного навчання в Україні. *Сучасна наука: тенденції та перспективи* : Матеріали Всеукраїнської Internet-конференції молодих вчених (м. Мелітополь, 14–18 травня 2018 р.). Мелітополь, 2018. С. 158–162.
30. Носкова М. В. Процес інформатизації освіти Естонії та України. *Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави* : збірник тез VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 30 травня 2018 року). Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. С. 225–227.
31. Носкова М. В. Інформатизація освіти та розвиток цифрової компетентності педагогів України. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії* : збірник наукових праць V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Переяслав-Хмельницький, 30 червня 2018 р.). Переяслав-Хмельницький : ТОВ «Колібри-2011», 2018. С. 33–35.
32. Носкова М. В. Дистанційна форма професійного розвитку педагога як реалізація потреби навчання впродовж життя. *Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі* : матеріали 10-ої науково-практичної конференції (м. Львів, 21–23 листопада 2018 р.). Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. С. 21–25.
33. Носкова М. В. Організація професійного розвитку педагога на базі центру інноваційних освітніх технологій Національного університету «Львівська політехніка». *Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі* : матеріали 11-ї науково-практичної конференції (м. Львів, 20–22 листопада 2019 р.). Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. С. 10–15.
34. Носкова М., Шуплат А. Виклики та переваги використання змішаного навчання у

- роботі вчителя. *Управління в освіті* : матеріали ІХ міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 4–5 квітня 2019 року). Львів : Видавництво «Левада», 2019. С. 204–206.
35. Носкова М. В., Чаторийська Н. С. Про важливість психолого-педагогічного супроводу дистанційного навчання. *Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції : Електронний збірник наукових праць ЗОППО (м. Запоріжжя, 12–18 травня 2020 р.). URL: <http://surl.li/nfintc> (дата звернення: 23.08.2020).
36. Носкова М. В. Особливості організації дистанційного навчання в умовах війни. *Освіта і здоров'я підрастаючого покоління* : матеріали четвертого міжнародного симпозиуму : Збірник наукових праць (м. Київ, 12–15 квітня 2022 р.). Київ : Алатон, 2022. С. 75–78.
37. Носкова М. В. Регіональна політика щодо професійного розвитку вчителів та впровадження дистанційного навчання. *Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи* : матеріали ІХ міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 28 квітня 2022 р.). Тернопіль, 2022. С. 216–219. URL: <http://surl.li/meekl> (дата звернення: 24.05.2023).
38. Носкова М. В. Досвід організації віддаленого навчання для учнів шкільного віку в умовах війни. *Відкрита освіта: технології, середовища, інструменти* : збірник тез I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 17–18 травня 2023 року). Львів, 2023. С. 84–89. URL: <http://surl.li/okpob> (дата звернення: 04.06.2023).
39. Носкова М. В. Про результати експериментальної перевірки ефективності системи використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти. *Професійний розвиток педагога в умовах інтеграції до європейського освітнього простору: міжнародна академічна та професійна / професійно-педагогічна мобільність* : Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 21 вересня 2023 р.). Львів, 2023. С. 25–29. URL: <http://surl.li/okplw> (дата звернення: 10.10.2023).
3. Публікації, що додатково висвітлюють результати дослідження
40. Носкова М. В. Нормативно-правова база щодо використання інформаційних технологій у освіті України. *Молодий вчений*. 2017. № 6 (46). С. 267–270.
41. Носкова М. В. Роль інтернет-сервісів у розвитку інформаційного середовища навчального закладу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Інформатизація вищого навчального закладу*. 2017. № 879. С. 76–82.
42. Noskova M., Mukan N., Khamuliak N. Miksike: use of Estonian online tools in Ukrainian schools. *Ukrainian Journal of Educational Research*. 2017. Vol. 2, No. 1. P. 29–32.
43. Носкова М. В. Реалізація освітніх потреб учасників навчально-виховного процесу за допомогою інструментів освітнього онлайн середовища. *Міксіке в Україні: досвід впровадження 2014-2016 рр.* : практико орієнтований методичний збірник. Дніпро : Інновація, 2017. С. 11–19.
44. Noskova M., Havrylyuk M. Organizational and pedagogical conditions for teachers' readiness formation to use information technologies and distant learning. *Human studies. Series of «Pedagogy»*. 2019. Vol. 8(40.) P. 81–93.
45. Носкова М. В. Сардига М. В. Аналіз нормативно-правової бази забезпечення існування дистанційної форми навчання в Україні. *Молодий вчений*. 2019. № 6. С. 346–351.
46. Ivzhenko I., Kochyna V., Noskova M., Yeromina L., Blokhina V., Sokol I. Information and innovative technologies in distance learning in higher education institutions of Ukraine. *Systematic Reviews in Pharmacy*. 2020. Vol. 11, Iss. 9. P. 462–465.
47. Венгрін М. В., Носкова М. В. Актуальність та ефективність вивчення іноземної (польської) мови дорослими за допомогою методів дистанційного навчання. *Молодий вчений*. 2021. № 5(93). С. 207–211.

48. Носкова М. В., Кубик Л. Я. Особливості викладання дисциплін математичного циклу у фахових коледжах. *Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка». Серія «Психологія». Серія «Медицина»*. 2022. № 8(13). С. 173–184.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо

Матеріали дисертаційної роботи, результати виконаного дослідження апробовано під час презентацій на науково-практичних конференціях різного рівня: міжнародних – VIII науково-практичній конференції «Управління в освіті» (Львів, 26–27 квітня 2017 р.); XII науково-практичній конференції «Актуальні проблеми гуманітарних наук у дослідженнях молодих науковців» (Київ, 18 травня 2018 р.); V науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії» (Переяслав-Хмельницький, 30 червня 2018 р.); IX науково-практичній конференції «Управління в освіті» (Львів, 4-5 квітня 2019 р.); VI науково-практичній конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи» (Запоріжжя, 12-18 травня 2020 р.); IV симпозіуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління» (Київ, 12-15 квітня 2022 р.); IX науково-практичній інтернет-конференції «Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи» (м. Тернопіль, 28 квітня 2022 р.); I науково-практичній конференції «Відкрита освіта: технології, середовища, інструменти» (Львів, 17–18 травня 2023 р.); II науково-практичній конференції «Професійний розвиток педагога в умовах інтеграції до європейського освітнього простору: міжнародна академічна та професійна / професійно-педагогічна мобільність» (Львів, 21 вересня 2023 р.); *всеукраїнських* – науково-практичній конференції, присвяченій 200-річчю Національного університету «Львівська політехніка» «Проблеми підготовки педагогів для професійної освіти: теорія і практика» (Львів, 25 листопада 2016 р.); IV науково-практичній конференції «Формування професійно мобільного фахівця: європейський вимір» (Львів, 16–17 листопада 2017 р.); 9-й науково-практичній конференції «Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі» (Львів, 21–23 листопада 2017 р.); Internet-конференції «Сучасна наука: тенденції та перспективи», до 95-річчя Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (Мелітополь, 14-18 травня 2018 р.); VII науково-практичній конференції «Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави» (Львів, 30 травня 2018 року); 10-й науково-практичній конференції «Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі» (Львів, 21–23 листопада 2018 р.); 11-й науково-практичній конференції «Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі» (Львів, 20–22 листопада 2019 р.).

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати

У дисертаційній роботі обґрунтовано теоретико-методологічні засади використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти. Досліджено сучасний стан розробленості проблеми через аналіз дисертаційних досліджень, наукових публікацій, що індексовані у наукометричних базах даних, а також статистичних звітів щодо результатів використання дистанційного навчання у освітньому процесі ЗЗСО під час карантину 2020-2022 рр., що проводились державною службою якості освіти України, іншими державними й освітніми організаціями, а також дисертанткою на констатувальному етапі експерименту. Теоретично обґрунтовано зміст і структуру готовності вчителів ЗЗСО до використання дистанційного навчання у професійному розвитку та професійній діяльності, розкрито сутність та охарактеризовано її компоненти (професійно-технологічна та особистісно-розвивальна). Визначено і розроблено діагностичний інструментарій для педагогічного експерименту, а також обґрунтовано критерії (мотиваційний, когнітивно-процесуальний та конструктивно-технологічний), показники та рівні (низький, достатній, середній, високий) готовності вчителів ЗЗСО до використання дистанційного навчання у професійному розвитку та професійній діяльності, що корелюють із її компонентами. Розроблено концепцію

використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів ЗЗСО у єдності трьох концептів (методологічного, теоретичного, практичного). На основі розробленої концепції змодельовано систему використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів ЗЗСО. Обґрунтовано організаційно-педагогічні умови реалізації системи використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти. Експериментально перевірено ефективність системи використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти.

Подані наукові та практичні результати дисертації застосовуються в освітньому процесі Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання дисциплін: «Педагогіка відкритих освітніх систем», «Основи діяльності викладача дистанційного навчання», «Педагогічні основи проектування та супроводу дистанційних курсів» (для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки)

Результати дослідження можуть бути використані під час розроблення (удосконалення) освітніх, професійних та робочих програм для бакалаврського та магістерського рівнів освіти у закладах вищої освіти, які готують студентів за педагогічними спеціальностями, а саме, навчальних дисциплін бакалаврського рівня: «Основи цифрових технологій», «Сучасні інформаційні та цифрові технології», «Інформаційно-комунікаційні технології та дидактичні засоби навчання», «Організація цифрового освітнього середовища закладу освіти», а також навчальних дисциплін магістерського рівня: «Вибір, розробка, застосування дистанційних технологій навчання», «Освітні технології ХХІ століття»; під час розроблення (удосконалення) освітніх, професійних та робочих програм підвищення кваліфікації вчителів ЗЗСО у закладах післядипломної педагогічної освіти; програм тематичних курсів, семінарів та тренінгів; методичних рекомендацій щодо використання дистанційного навчання у професійній діяльності вчителів та (або) їх професійного розвитку; проведення дистанційних семінарів, майстер-класів, тренінгів у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників, написання проєктів для розширення можливостей професійної самореалізації та самовдосконалення вчителів ЗЗСО

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі народного господарства, де вони можуть бути застосовані

Практичне значення дослідження полягає у розробленні та впровадженні у освітній процес закладів вищої й післядипломної педагогічної освіти системи використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів ЗЗСО, розробленні та впровадженні у процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗЗСО України навчально-методичного забезпечення: 1) професійної програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗЗСО «Професійний розвиток вчителя ЗЗСО» Національного університету «Львівська політехніка»; 2) робочих програм авторських дистанційних курсів, семінарів, тренінгів за обов'язковою та варіативними компонентами професійної програми: «Основи е-дидактики», «Основи створення дистанційного курсу на Moodle», «Вчимося з Moodle. Інструменти та налаштування», «Moodle для керівника закладу освіти. Інструкція для початківця», «Навчаємо дистанційно! Перші кроки до створення дистанційного курсу», «Секрети організації взаємодії учасників дистанційного курсу», «Інструменти Moodle для створення інтерактивного контенту», «Контроль знань та оцінювання в середовищі Moodle», «Європейський вимір цифрової трансформації закладу освіти. Дистанційний семінар для шкільних координаторів проєкту SELFIE»; 3) навчально-методичних комплексів означених дистанційних курсів, тренінгів, семінарів на дистанційній платформі Центру інноваційних освітніх технологій Національного університету «Львівська політехніка» (режим доступу: <https://pro100.lpnu.ua/ciot/>);

Матеріали проведеного дослідження та окремі елементи мотиваційно-цільового, методологічного, змістового та організаційно-діяльнісного блоків розробленої системи використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів ЗЗСО використано у робочих програмах та наповненні електронних навчально-методичних комплексів дисциплін

«Педагогіка відкритих освітніх систем», «Основи діяльності викладача дистанційного навчання» та «Педагогічні основи проектування та супроводу дистанційного курсу» для студентів I курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальність 011 «Освітні педагогічні науки».

Також практичне значення дослідження полягає у тому, що розроблену систему використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти впроваджено систему професійного розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти у Національному університеті «Львівська політехніка», 4-х обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти України, роботі закладів загальної середньої освіти Львівської та Житомирської областей.

Основні положення, матеріали та висновки дослідження можуть бути використані під час розроблення (удосконалення) освітніх, професійних та робочих програм для бакалаврського та магістерського рівнів освіти у закладах вищої освіти, які готують студентів за педагогічними спеціальностями; під час розроблення (удосконалення) освітніх, професійних та робочих програм підвищення кваліфікації вчителів ЗЗСО у закладах післядипломної педагогічної освіти; програм тематичних курсів, семінарів та тренінгів; методичних рекомендацій щодо використання дистанційного навчання у професійній діяльності вчителів та (або) їх професійного розвитку; проведення дистанційних семінарів, майстер-класів, тренінгів у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників, написання проєктів для розширення можливостей професійної самореалізації та самовдосконалення вчителів ЗЗСО. Також матеріали та висновки дослідження можуть бути використані у ЗЗСО для організації, впровадженні, моніторингу та аналізу результативності дистанційного навчання як у професійному розвитку вчителів ЗЗСО так і у використанні дистанційного навчання, у процесі викладання шкільних предметів. Матеріали та результати проведеного дослідження будуть корисні науковцям з метою подальшого студіювання актуалізованих у роботі питань.

Результати дослідження впроваджено у освітній процес Національного університету «Львівська політехніка» (довідка № 67-01-1907 від 20.09.2023 р.), Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» (довідка № 582 від 11.09.2023 р.), Комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради (довідка № 323 від 14.09.2023 р.), Комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти Житомирської обласної ради» (довідка № 01/371/1 від 13.06.2023 р.), Комунального закладу Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» (довідка № 232 від 08.09.2023 р.); у процес організації професійного розвитку вчителів ЗЗСО Львівської області щодо використання ДН у освітньому процесі за регіональними освітніми проєктами (довідка Департаменту освіти і науки Львівської обласної воєнної адміністрації № 02-10-1870 від 11.09.2023 р.); у систему професійного розвитку вчителів ЗЗСО Мостиської територіальної громади Яворівського району Львівської області (довідка відділу освіти, молоді і спорту Мостиської міської ради Львівської області № 923/01-14 від 08.09.2023 р.), Семенівської територіальної громади Бердичевського району Житомирської області (довідка відділу освіти, молоді та спорту Семенівської сільської ради Житомирської області № 120 від 11.09.2023 р.)

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, переліку використаних джерел та додатків.

Мова та стиль викладення є на належному науково-технічному рівні, за структурою та оформленням дисертація повністю відповідає вимогам МОН України (наказ № 40 від 12.01.2017 р. (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.).

11. У докторській дисертації «Теорія і практика використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти»

матеріали кандидатської дисертації «Підготовка керівника загальноосвітнього навчального закладу у системі післядипломної освіти до використання інтернет-технологій у професійній діяльності» за спеціальністю 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти» захищеної у 2015 році Носковою Маргаритою Вячеславівною не використовувались.

12. Відповідність дисертації паспорту спеціальності, за якою вона представлена до захисту

Дисертація, за сутністю наукової проблеми, завдань та отриманими результатами, повністю відповідає паспорту спеціальності 13.00.04 – *Теорія і методика професійної освіти* (Перелік наукових Спеціальностей затверджений Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 14 вересня 2011 року № 1057) та вимогам, які ставляться до робіт на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, пп. 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ № 1197 від 17.11.2021 р.

У ході обговорення дисертації до неї не було висунуто жодних зауважень щодо самої суті роботи.

13. З урахуванням зазначеного, ухвалили:

13.1. Дисертація Носкової Маргарити Вячеславівни «Теорія і практика використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти» є виконаною самостійно завершеною кваліфікаційною науковою працею, що містить раніше незахищені наукові дослідження та отримані автором нові науково обґрунтовані результати, які у сукупності розв'язують важливу науково-прикладну проблему щодо наукового обґрунтування концепції системи використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти, розробки та експериментальної перевірки ефективності системи використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти.

13.2. Основні наукові положення, методичні розробки, висновки та практичні рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, логічні, послідовні, аргументовані, достовірні, достатньо обґрунтовані. Дисертація характеризується єдністю змісту.

13.3. Основні результати дисертації опубліковано у 48 публікаціях. Серед них: 1 монографія, 1 розділ у колективній монографії, 15 статей у виданнях, внесених до переліку наукових фахових видань України; 4 статті у періодичних наукових виданнях, що проіндексовані у наукометричних базах даних Scopus, Web of Science Core Collection; 2 статті у міжнародних періодичних виданнях 16 праць, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації; 9 публікацій, які додатково відображають наукові результати дослідження.

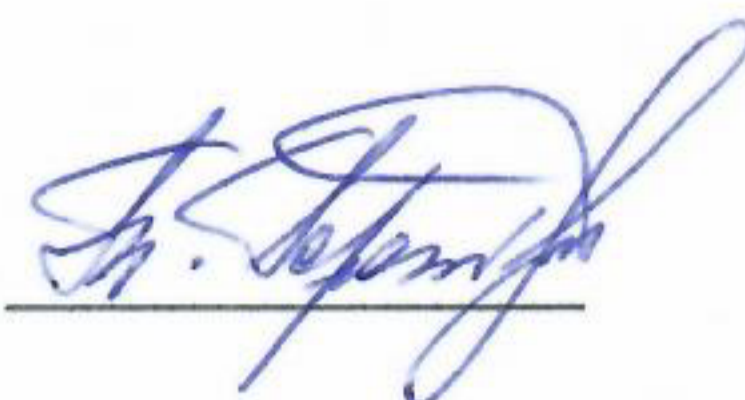
13.4. Дисертація відповідає паспорту спеціальності 13.00.04 – *Теорія і методика професійної освіти* (Перелік наукових спеціальностей, затверджений Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 14 вересня 2011 року № 1057) та вимогам, які ставляться до робіт на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, пп. 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ № 1197 від 17.11.2021 р.

13.5. Дисертація є результатом самостійних досліджень, не містить елементів фальсифікації, компіляції, плагіату та запозичень, що констатує відсутність порушення академічної доброчесності. Використання текстів інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

13.6. Із урахуванням наукової зрілості та професійних якостей Носкової Маргарити Вячеславівни, дисертація «Теорія і практика використання дистанційного навчання у професійному розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти» рекомендується до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти:

Завідувачка кафедри педагогіки та інноваційної освіти
д. пед. н., професор

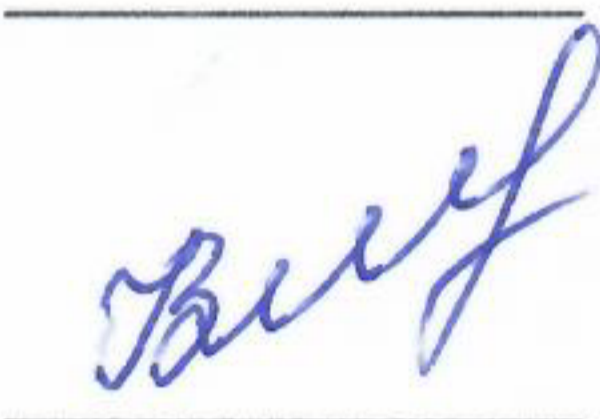
Тетяна ГОРОХІВСЬКА

Професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти
д. пед. н., доцент

Олександр ІСВЛЄВ

Професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти
д. пед. н., професор

Ірина САВКА

«09» листопада 2023 р.
